

До
Висшия съдебен съвет

Уважаеми членове на Висшия съдебен съвет,

Проверките на въведените системи за случайно разпределение на делата и публично достъпната информация за нарушения на този принцип във Върховния административен съд и Прокуратурата, изведоха две основни направления, в които е необходимо приемане на общи правила. Проверките разкриха сериозен проблем, свързан със степента на защита и надеждността на използвания продукт LawChoice, като накратко може да се обобщи, че той не гарантира действително случайното разпределение на делата, защото са възможни технически манипулации, чието извършване не оставя следи. Установи се различна практика на административните ръководители в отделните съдебни органи за определяне на съставите и прилагане на изключения от законоустановения принцип за случаен избор, засягащи заложените процент на разпределение на дела за всеки магистрат, възможността за промяната му и избор на конкретно определен съдия, прокурор или следовател.

В предложените за обсъждане **Правила** за случайно разпределение на делата в районните, окръжните, административните, военните и апелативните съдилища сте приели, че до въвеждането на единен централизиран софтуер за случайно разпределение на делата, инсталиран на сървър във ВСС, в съдилищата ще „се използва специализирания продукт LawChoice”. С решение от 31.10.2013 г. (т. 13.2 от протокола) се запазва използването и на модула за случайно разпределение в системата за управление на съдебните дела АСУД, където е въведен, и се предвижда да се „доработи” продукта LawChoice. Останаха напълно неясни мотивите за избора на ВСС да запази използването на компрометирания продукт LawChoice в повечето съдилища вместо доказалата надеждността си програма АСУД. Не обявихте и техническите изисквания към програмата за случайно разпределение на делата, на които трябва да отговаря „доработката” на програмата LawChoice и които се очаква да залегнат в основата на бъдещия единен централизиран продукт за разпределение на делата. Изготвените към момента правила не са насочени към тази крайна цел, тъй като по необясними причини предвиждат самостоятелни системи, действащи за ВКС, за ВАС, за всички останали съдилища и за прокуратурата.

Разпределянето на делата на принципа на случайния подбор е основна гаранция за разглеждане на делата от независим и безпристрастен съд и една от най-съществените мерки срещу корупционни практики. Това логично обяснява засиления обществен интерес към проблема както от българското общество, така и от международните институции, които наблюдават правораздавателната система в България.

Приветстваме решението Ви (в т. 13.5) да съобразите становището на независими високоспециализирани експерти. Споделяме разбирането Ви, че само в координация с Гражданския съвет и с участието на независими специалисти от държавни институции може да се подsigури ефективното и правилно разрешаване на проблема с използвания продукт за разпределението на делата.

Заявяваме, че няма да участваме в обсъждането на проекта за правилата докато не се изготви независима експертна оценка на двата продукта, защото би било напълно безпредметно приемането на правила без изясняването на най-важния специализиран въпрос за защитеността на софтуерните продукти. Същевременно, за да можем да можем да се включим в усилията на ВСС предлагаме Съветът да вземе решение, с което:

- 1. Да се определи срок, до който организациите от ГС могат да предлагат ИТ специалисти, отговарящи на изискванията на решението на ВСС.**
- 2. Да се определят условия за работата на експертите, включително заплащане, като се предвиди изрично, че те могат да изискват материали, да извършат необходимите проверки на системите в съдилищата и да поставят допълнителни въпроси по тяхно експертно усмотрение.**
- 3. Да се предвиди изрично, че окончателният избор на състава на експертната група ще стане след консултации с ГС и с мотивирано решение на ВСС.**
- 4. Да се определи, че конкретното задание за работата на експертите ще стане след консултиране на ГС, но и, че ще включва:**
 - оценка на защитеността на Law Choice и АСУД и по-специално - съществуват ли възможности за манипулиране на работата и архива им;**
 - изработване на препоръки относно начините за преодоляване на установените проблеми на сигурността на всеки от софтуерните продукти;**
 - други препоръки относно компютърните конфигурации и системни изисквания към компютрите, чрез които ще се извършва случайното**

разпределение и всички други технически изисквания, свързани с гарантиране на сигурността на прилагане на принципа за случайно разпределение на делата.

5. Да се предвиди, че изборът на приложим програмен продукт и работата по надграждането му следва да се осъществят въз основа на констатациите и препоръките на експертите и в съответствие с тях.

6. Да се предвиди, че експертите следва да оценят и крайния резултат от изпълнението на надграждане на софтуерните продукти за случайно разпределение преди вземане на решение за въвеждането му в съдилищата.

Тъй като Правилата трябва да включват технически изисквания за сигурността и за начина на използване на програмата, е безпредметно обсъждането им преди вземането на решение в горния смисъл.

От друга страна - подчертаваме, че дори след постигане на необходимото ниво на сигурност на продукта по разпределение на делата, само по себе си това няма да бъде достатъчно за осигуряване на прилагането на принципа на случайното разпределение. Правилата за случайно разпределение трябва да предвиждат освен изисквания за сигурност на използвания програмен продукт и обща регулация за използването му, валидна за всички съдилища, прокуратури и следствени служби. В същата връзка е нужно още да се приемат следните дейности:

- Стандартизация на протоколите за случайно разпределение;
- Създаване на публичен регистър на всички актове на председателите на съдилища, относими към приложението на принципа на случайното разпределение;
- Изработване и приемане на План за действие по отношение развитието на ИТ капацитета и капацитета за независими проверки на ВСС и ИВСС;
- Председателите на ВКС и ВАС, членове на ВСС, да предприемат действия за уеднаквяване начина на формиране на съставите и отделенията и разпределянето на материята между тях, за да се преодолее различната практика в двете върховни съдилища;
- Прехвърляне на компетентността по вземане на решенията, регламентиращи администрирането на системата за случайно разпределение на делата в конкретния съд, от председателите към общите събрания на съдиите;
- Цялостна преоценка на статута на съдебните ИТ експерти с оглед постигане на ефективна отговорност за сигурността на компютърните системи и намаляване на степента на лична зависимост от усмотрението на председателите.

Съюз на съдиите в България

Български адвокати за правата на човека

Български институт за правни инициативи

Сдружение „СЕФИТА”

Институт за развитие на публичната среда

Център на НПО в Разград